

Wandelende Tak toont 'groene vingers'

Geldrop-Mierlo kiest voor bebouwing in ecologisch waardevol beekdal

Terugblikkend op de ontwikkeling van de Dommelbeemden in Geldrop (NB), zou je kunnen stellen dat het voor de landschapsarchitecten van BRO ontwerpen is geweest in een ecologische frontlinie. 'Beekdalen liggen erg gevoelig als het gaat om woningbouw. Woonbelangen en natuur schuren hier,' zegt Ruud Tak van BRO over het project. 'Het feit dat agrarische gronden hier eigenlijk een hap namen uit bestaand stedelijk weefsel, maakte dat hier, bij hoge uitzondering, toch gebouwd is.' Daarom heeft Tak hier nadrukkelijk gezocht naar een zachte overgang tussen ecologie en stadrand.

Auteur: Paul van der Sneppen

Die zachte overgang komt het beste tot uiting in wat Tak 'de groene vingers' heeft gedoopt. Het gaat om twee langgerekte wadi's die haaks staan op de Kleine Dommel en tot ver in de ruim opgezette woonwijk De Kasteeltuinen strekken. Ze dienen als waterbuffer waarin hemelwater van de woningen wordt opgeslagen en vertraagd afgevoerd naar het natte, aangrenzende beekdal en uiteindelijk de Kleine Dommel in.

'Maar de vingers voegen ook veel ecologische waarde toe,' legt Tak uit. De groene vingers worden extensief beheerd. Dat scheelt de gemeente in onderhoud, maar belangrijker is dat de planten lang blijven staan opdat ze kunnen bijdragen aan de biodiversiteit. Om diezelfde reden wordt het maaisel afgevoerd, om zo de bodem te versralen en goede condities te scheppen voor inheemse plantensoorten.

Oude structuren

Tak heeft geprobeerd om aan te haken bij oude structuren in het landschap om zo een zachte overgang te maken tussen natuur en bebouwing. 'Vroeger had je in het beekdal heel veel beplantings- en waterstructuren die haaks op die beek staan. Een van de ideeën in ons plan is geweest om die groenblauwe structuren zo ver mogelijk in het stedelijk weefsel te trekken.'

En daarbij is de ontwerper uiteraard op het terrein gekomen van de projectontwikkelaars van De Kasteeltuinen die graag zo veel mogelijk uitgeefbare grond tot hun beschikking willen hebben om daarop te bouwen. 'Dat is dan wel even een "gevecht" dat we hebben moeten voeren. Enerzijds is er het belang van de natuur en de esthetiek. Maar om een financieel haalbaar plan te maken, moet je eigenlijk ook zo veel mogelijk grond kunnen uitgeven.'

Het compromis dat niettemin uit deze onderhandeling wordt geboren, is een ruime, groene woonwijk. Het resultaat beantwoordt heel aardig aan wat Tak voor ogen heeft gehad

De groene vingers reiken tot ver in de nieuwe woonwijk

‘Beekdalen liggen erg gevoelig als het gaat om woningbouw’

met zijn plan voor de groene vingers. Hij ziet hoe de groene uitsparingen in de wijk natuurwaarde toevoegen. ‘Ik zie hier nu al veel wilgjes opschieten en op de overgang van nat naar droog gebied kun je behoorlijk wat rietontwikkeling zien. Er zijn een aantal wilgen en elzen bewust geplant, als onderdeel van het inrichtingsplan voor het beekdal. Maar daar tussendoor, op wat lagere plekjes, daar zie je ook jong opschot van elzen en een wilg die niet zijn geplant. De natuur gaat hier dus vanzelf op de juiste plekken weer nieuwe bomen neerzetten. Dat soort natuurlijke ontwikkeling zien we hier graag.’

Authentiek

Ook het totaalbeeld sluit aan bij wat het plan heeft beoogd, vindt de landschapsarchitect. De groenvoorzieningen in de wijk zien er niet ‘aangelegd’ uit. Ze passen in een groter geheel met daarin ook het aangrenzende, open natuurlandschap dat zich uitstrekt tot aan de oever van de Kleine Dommel, even verderop.

Uiteindelijk hebben de groene vingers een behoorlijke omvang gekregen. De wijk oogt daardoor open en groen. ‘Ik ben blij met de groene vingers en de maatvoering die we uit de onderhandelingen hebben weten te krijgen. Maar het is te vroeg om een definitief eindoordeel te vellen over het ontwerp en het eindbeeld dat daaruit is voortgevloeid. Ik ben erg benieuwd hoe dit eruitziet als er nog een aantal seizoenen overheen zijn geweest en wanneer een aantal bomen volwassen zijn. Dan krijg je toch een heel ander beeld van de massa, de ruimte en de verhoudingen dan wat we nu zien.’

De groene vingers zijn uitlopers van een open terrein, grenzend aan de Kleine Dommel, dat lang als agrarisch grasland heeft gediend. Door de vele jaren agrarisch gebruik is de bovenlaag verzadigd geraakt met nutriënten. Die bodemconditie is geen goed uitgangspunt voor gevarieerde natuurontwikkeling en dus is de toplaag gedeeltelijk verwijderd.

Landschapswandelingen

In de artikelenreeks *Landschapswandelingen* gaat Stad+Groen op pad met landschapsarchitecten. Samen bekijken we terug op de totstandkoming van projecten, van tekentafel tot en met implementatie. De reeks wil vooral inzicht geven in de rol van groen in landschapsontworp, maar probeert ook nieuwe technieken, trends en inzichten in de inrichting van de openbare ruimte te ontdekken.

Ontwikkeling Dommelbeemden in Geldrop

Start ontwikkeling:

eind 2015

Oplevering ontwerp:

medio 2018

Start bouw:

2019

Oplevering buitenruimte:

2022

Ontwerp:

BRO

Opdrachtgever:

gemeente Geldrop-Mierlo

Bodemreliëf

Doordat in de nieuwe inrichting veel bodemreliëf is aangebracht, ontstaat er meer biodiversiteit, legt Tak uit. ‘Dat reliëf is kenmerkend voor beekdalen. Het maakt ze ook ecologisch zo waardevol. Door meer bodemlagen te creëren, ontstaat een grote variëteit aan groeicondities op een relatief klein oppervlak, veel verschillende plantensoorten dus op een heel klein schaalniveau. Dat maakt de natuur hier divers en sterk.’ Zo hebben de ontwerpers een vochtig, gevarieerd beekdallandschap gecreëerd waarin nieuwe flora en fauna vrij spel hebben. In het gebied komen sinds de herontwikkeling planten voor als Gelderse roos, het moeras-vergeetmij-nietje, dotterbloemen en vogelwikke.

Verder is het landschap ingericht voor optimale waterbuffering. ‘We laten het water meer toe in het gebied. Voorheen was het land zo ingericht dat het zo snel mogelijk water afgeeft. Het water mocht nooit te hoog staan, want dan zijn de gronden niet geschikt als akkerland, zoals hier het geval was. Nu wordt het water juist toegelaten in het gebied. Het is niet erg als hier stukken overstromen.’

In het gebied komt nu onder meer Gelderse roos voor

Grote woningen op ruime kavels geven een transparant beeld

Het natte natuurgebied tussen de nieuwe woonwijk en de beek wordt druk bewandeld. Toch is het nergens in het terrein nodig geweest om verharde wandelpaden aan te brengen en daar ligt een slim ontwerp aan ten grondslag, verklaart Tak. Door het reliëf in het terrein ontstaan namelijk vanzelf olifantenpaadjes, zo is het idee. 'Mensen zoeken in een drassig gebied vanzelf de hoge, droge delen op om te bewandelen. Zo ontstaan die olifantenpaadjes. Het ziet er heel natuurlijk uit, maar is natuurlijk wel zo bedacht.'

Dat geldt voor het hele plan. Tak heeft willen aanhaken bij bestaande condities, maar nooit de bedoeling gehad om een oude situatie historisch correct te reconstrueren. 'Het moet er natuurlijk uitzien. Maar als je bestudeert hoe het hier ooit was, dan is dit toch echt wel iets anders. Vroeger was het allemaal nog veel moerassiger. De beek had ook veel meer ruimte om te meanderen. Nu hebben we er bijvoorbeeld voor gekozen om de steile oeverkant te behouden. We hadden dat natuurlijk helemaal kunnen afvlakken, maar

daar hebben we niet voor gekozen. Vroeger was het hier nog veel grilliger en er was ook meer bos. Nee, dit is echt aangelegde natuur. Het is natuurlijk en oogt authentiek, maar het komt wel allemaal uit mijn pen.' PNatuurlijk en authentiek, maar wel ontworpen Tak raakte medio 2015 voor het eerst betrokken bij het Dommelbeemden-project en is betrokken gebleven tot aan de oplevering van de buitenruimte in 2022. Als hij nu terugblijkt, vraagt hij zich af of het project met dit woningbouwprogramma nu nog uit de startblokken zou zijn gekomen. 'Vaak verdwijnt een visieplan in een lade voor je er weer iets van hoort. Hier is dus eigenlijk vrij snel doorgepakt.'

Transparant beeld

Maar zelfs in de relatief korte tijd die is verstreken tussen het eerste plan en de oplevering, is er veel gebeurd in de woningmarkt, weet de landschapsarchitect. 'Ik waag te betwijfelen of de gemeente nu nog zou kiezen voor het soort ruime gezinswoningen op ruime kavels zoals we dat we hier in De Kasteeltuinen zien. Juist op dit soort plekken, vlak bij het centrum, is nu veel vraag naar de onderkant van de woningmarkt. Denk dan aan starterswoningen en sociale woningbouw. Maar het hoge aandeel woningen in het duurere segment dat hier staat, de vrijstaande woningen en ruime twee-onder-een-kapwoningen, die zouden ze in deze aantallen niet zo snel meer bouwen. Daarmee zou het hele idee van een zachte overgang van stad naar natuur op losse schroeven zijn komen te staan. De ruime opzet van de woonwijk met daarin de groene vingers maakt namelijk dat je een transparanter beeld hebt op het beekdal en dat is essentieel geweest voor het creëren van een zachte overgang van natuur naar stad.' PGrote woningen op ruime kavels geven een transparant beeld

De vraag rijst of in de Geldropse Dommelbeemden, met de kennis van nu, wéér gekozen zou worden voor bebouwing. Feit is wel dat hier, behalve bebouwing, ook veel ecologische waarde is toegevoegd. Wat ooit agrarisch grasland was, is nu een ecologisch waardevol beeklandschap.

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!